

Arkeol. n 95/31.3.2003

VÄHÄKYRÖ TERVAJOEN RYHMÄ
Aittomäen röykkiöalueen koekaivaus 2002

Päivi Kankkunen

Museovirasto - arkeologian osasto - koekaivausryhmä I

sisällys

arkistotietoja	2
tiekarttaote	3
peruskarttaote	4
johdanto	5
sijainti ja topografia	6
kaivausmenetelmä	6
koekuopat-havainnot ja löydöt	6
tiivistelmä	7
negatiiviluettelo	7
dialuettelo	8
kuvataulut	9-12
yleiskartta, 1:1000, A3	13

Vähäkyrö Tervajoen ryhmä (Aittomäki)
koekaivaus rautakautisella muinaisjäännösalueella

arkistotietoja

Kunta: Vähäkyrö

Kylä: Tervajoki

Kohde: Tervajoen ryhmä, muinaisjäännösrekisteri nro 942 01 0021

Tila: Uikko, Rn:o 11:109, lainhuuto 16.10.1967 Paavo Jussi Raukko emäkiinteistöön 942-417-11-22; kiinteistö 942-417-11-109 rekisteröity 18.12.1998, omistaja ? perikunta: Heikki Raukko, Jussi Raukko, Seija Lampi ja Sanelma Raukko

Sijainti: Vähäkyrön kirkosta noin 8 km etelään

Peruskartta: 1333 04 LAIHIA

Koordinaatit: p = 6997 079, i = 3253 388, z = 11,5-17,5 m mpy

Aiemmat tutkimukset ja löydöt Tervajoen hauta-alueella:

Jung, Bertel, 1894 kaivaus KM 2996:98-124

Aspelin, J.R. 1869 inventointi, KM 1110:1-7

Heikel, A.O. 1902, kaivaus, KM 4169:2-14

Heikel, A.O. 1903 kaivaus, KM 4264:35-37

Tegengren, J. 1929 kaivaus, KM 9066:7-24

Tegengren, J. 1931 kaivaus, KM 9385:15-26

Äyräpää, Aarne, 1933 ja 1934, tarkastus

Risla, Pentti, tarkastus 2000/2001, KM 32700

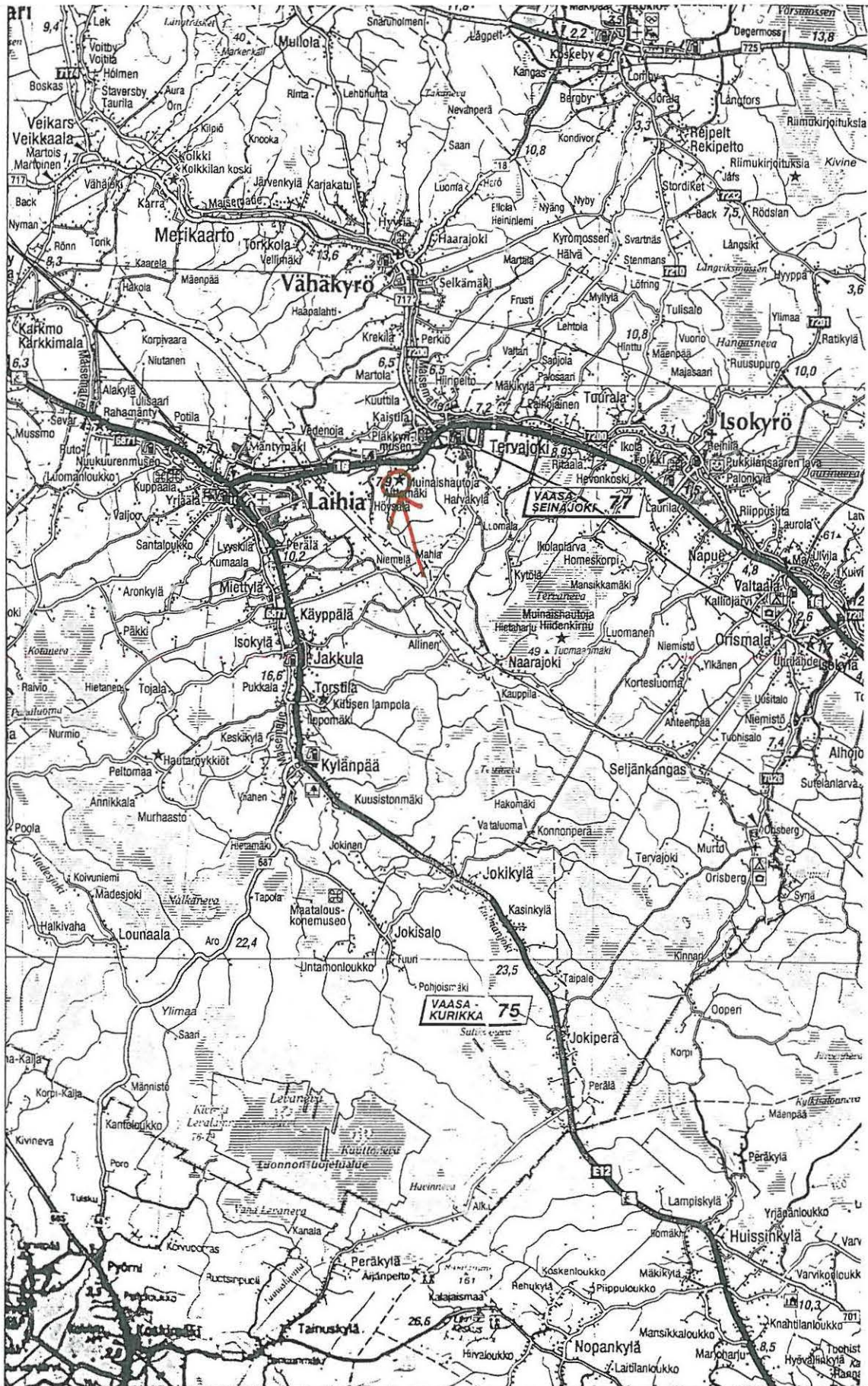
Kirjallisuutta: Ahtela, Eero. 1981. Piirteitä Vähäkyrön rautakautisesta asutuksesta. HY arkeologian laitos, moniste n:o 25. Helsinki.

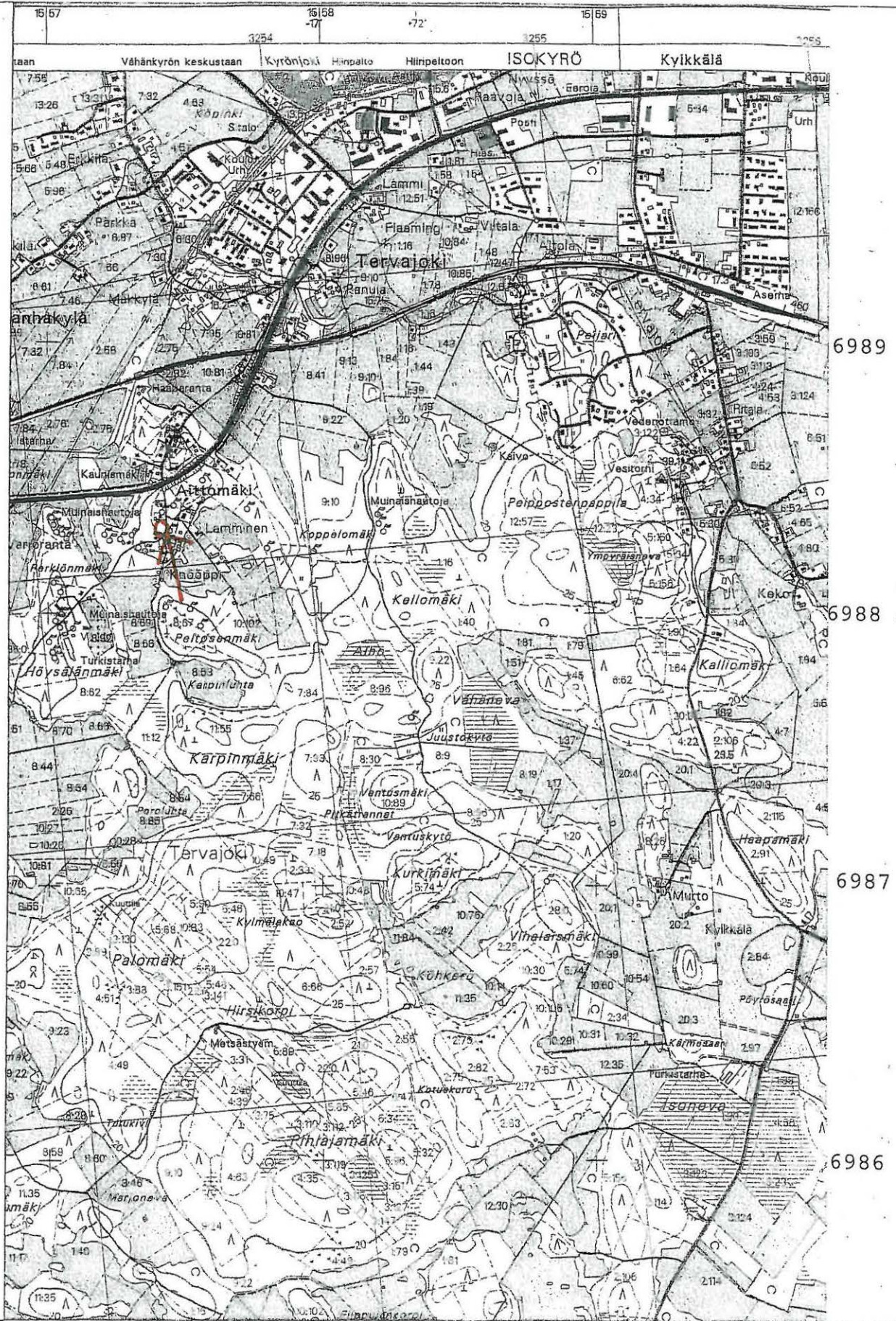
Meinander, C.F. 1950. Etelä-Pohjanmaan esihistoria. Etelä-Pohjanmaan historia I. Helsinki.

Siiriäinen, Ari. 1967. Tervajoen muinaishaudat. "Petuliankaupunki". Vähäkyrön arkeologiaa I.

Taittonen, Reijo. 199?

tähän kertomukseen liittyvät: löytö KM 33623
negatiivit 125376-78, 125386-396
diat 50290-50297
kartta sivulla 13

x= 6988 36
y= 1557 42 (muinaisjäänneksen keskikoordinaatit)
Z= 21-25 m mpy

Johdanto

Vähässäkyrössä Tervajoella on jo muinoin tunnettu suuri röykkiökalmistoalue, joka sijoittuu alueen pienille mäille: Pajunperkiönmäki, Höysälänmäki, Uikonmäki, Karpinmäki, Aittomäki, Peltoistenmäki, Laukkamäki, Koppelonmäki ja Kellomäki.

Varsinkin Aittomäen, Karpinmäen ja Uikon alueilla on viime aikoina lisääntynyt rakennustoiminta, minkä johdosta arkeologisen kartoituksen ja tutkimuksen tarve on oleellisesti lisääntynyt. Yhteistyötä kunnan rakennusvalvonnan kanssa on tarvetta tehostaa, jotta jatkossa rakentaminen ja suojelualueet voidaan joustavasti, tuhoa aiheuttamatta nivoa yhteen. Alueella on poikkeuksellisen suuri tieteellinen merkitys esihistorian tutkimukselle ja se on toistaiseksi säilynyt melko yhtenäisenä mikä lisää sen arvoa niin tutkimuksen kuin suojelunkin kannalta.

Museovirastoon tuli lausuntopyyntö Mika Nikon rakennushankkeesta koskien kiinteistölle Uikko, Rn:o 11:22 erotettavaksi kaavailtua tonttia, Rn:o 11:109. Tälle tontille on suunnitella omakotitalo. Lohottavaksi aiottu tontti on Uikon vanhan tilan rakennusten itäpuolella. Uuteen tonttiin tulisi kuulumaan myös tien varressa, sen pohjoispuolella oleva pieni kesämökki.

Nikon rakennushankkeen lisäksi Tervajoen muinaishauta-alueella oli suunnitteilla rakennuksia alueen eteläosaan, Höysölänmäen lähistölle, tontille Petulia, Rn:o 8:99, entisen turkistarhan alueelle. Lisäksi entisellä Uikon talotontilla (nykyinen omistaja Seppo Mäki) oli tapahtunut röykkiöiden peittämistä ja rikkomista, minkä johdosta tontti kartoitettiin ja dokumentoitiin (katso tarkastuskertomukset). Edellä mainittuja tehtäviä varten varattiin kenttätyöaikaa kolme viikkoa, 24.6.-12.7. 2002. Koekaivausryhmä I:ssä työskentelivät piirtäjänä Teija Nurminen, tutkimusavustajana Anu Lempiäinen, kaivajina Hanna Suisto, Esa Hertell ja Simo Voutilainen sekä vapaaehtoisena Kurt Backlund Vaasasta. Kaivauksen johti allekirjoittanut.

Helsingissä, 18.3. 2003

Päivi Kankkunen

Sijainti ja topografia

Tervajoen hautaröykkiöalue sijaitsee Kyrönjoen mutkasta, Hiirikoskesta, noin kaksi kilometriä etelälounaaseen. Alueella on pieniä mäkiä, joilla röykkiöt sijaitsevat pääosin ryhmissä. Mäenkumpareiden välit on otettu viljelykselle. Alueen halki kulkee entisellä paikallaan vanha kylätie, Aittomäentie.

Kasvillisuus on pääosin kuusimetsää. Muutama alue on paljaaksi hakattua, vielä avointa. Mika Nikon tontilla kasvaa harvakseltaan pieniä kuusia; tonttia on osittain raivattu. Tien vieressä on pusikkoa. Maasto laskee luoteeseen, pellolle päin. Maaperä on kivistä kauttaaltaan. Tontin länsirajalla ovat suuret röykkiöt, nrot 71 ja 72. Haudan numero 71 on tutkinut J.R. Aspelinin ja J. Tegengren vuosina 1896 ja 1929.

Kaivausmenetelmä

Rakennettavalle tontille sijoitettiin sopiviin kohtiin neliömetrin suuruisia koekuoppia, yhteensä 15 kappaletta. Koekuopista poistettiin pintaturpeet lapioilla, jonka jälkeen kaivettiin 10 cm:n kerroksissa mineraalimaan pinnasta lukien puhtaaseen pohjamaahan, kuitenkin vähintään 25 cm:n syvyyteen, rikastumiskerroksen alapuolelle. Kaivauksella ei ollut käytössä seulaa.

Tutkimusalueesta sekä tontin länsipuolella olevasta, Seppo Mäen omistamasta tontista piirrettiin yleiskartta mittakaavaan 1:1000. Muita karttoja ei piirretty.

Kunnan kaavakarttaan merkitystä kiintopisteestä, tilan Rn:o 11:8 piha-alueen koilliskulmalta (merkitty numerolla 9205) siirrettiin korkeus kaivaukselle. Kiintopisteen korkeudeksi kaavan pohjakartassa on ilmoitettu 24,318 m mpy. Kaivauksen kiintopiste sijoitettiin Tervajoentien eteläpuolella, tilan 8:84 rajapyykkiin nro 11. Kaivauksen kiintopisteen korkeudeksi saatiin 21,17 m mpy.

Koekuopat - havainnot ja löydöt

Vain yhdestä koekuopasta saatiin löytöjä. Koekuopasta nro 9 löytyi 25 cm:n syvyydeltä kappale savikiekosta tai kangaspuun painosta. Tämän koekuopan profiilissa ei kuitenkaan ollut mitään normaalista poikkeavaa. Koekuoppa nro 10 kaivettiin maastossa havaitun, melko tuoreeksi tulkittuun kuopan reunalle. Koekuopan profiilista saattoi havaita kuopan ihmisen kaivamaksi, muttei kovin vanhaksi. Kuoppa saattaa liittyä vaiheeseen, kuten oletettavasti koekuopan nro 14 häiriintynyt maannos, jolloin paikalla oli karjaa aidatussa laitumessa.

Tiivistelmä

Vähänkyrön Tervajoen röykkiöalue kuuluu maamme suurimpiin ja tutkimuksellisesti merkittävimpiin. Alueeseen ovat muinaistutkijat kiinnittäneet huomiota jo 1800-luvun lopulla. Joitakin hautoja on tuolloin 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa tutkittu ja niistä löydetyn esineistön avulla saatu luotua alueen käyttöhistoria.

Tervajoen röykkiöhauta-alueelle, Mika Nikon suunnitellulle rakennustontille tehtiin 15 neliömetrin koekuoppa. Vain yhdestä koekuopasta saatiin löytönä savikiekon/kangaspuun painon kappale.

Tervajoen taajaman ja aseman lähellä sijaitsevalle muinaisjäännösalueelle on rakennettu joitakin omakotitaloja Museovirastoa kuulematta ja rakennuslupia alueelle on edelleen vireillä. Muinaisjäännösalueen suojelun ja rakentamisen yhteensovittamisessa tarvitaan alueesta ajantasainen kartta ja kartoitushanke onkin tarkoitus käynnistää keväällä 2003.

Negatiiviluettelo

- 125376 Röykkiön 71 luoteispäädystä olevaan tuulenkaatoon tehty koekuoppa nro 12, kuvattu pohjoisesta.
- 125377 Tutkimusaluetta, taustalla Pajunperkiönmäkeä, röykkiön takana Seppo Mäen tonttia, keskellä grillirakennus. Kuvattu kaakosta.
- 125378 Röykkiön 71 luoteispäädystä olevaan tuulenkaatoon tehty koekuoppa nro 12, kuvattu pohjoisesta.
- 125386 Kaivaustyöryhmä, vasemmalta fil.yo Hanna Suisto, arkeologian harrastaja Kurt Backlund, fil.yo Esa Hertell, fil.yo Simo Voutilainen, piirtäjä Teija Nurminen ja tutkimusavustaja HuK Anu Lempiäinen.
- 125388-90 Panoraamakuva tutkimusalueelle, Mika Nikon rakennushankealueelle, kuvattu röykkiöltä 71, lännestä.
- 125391-93 Panoraamakuva tutkimusalueelle, taustalla Seppo Mäen talo, kuvattu idästä.
- 125394 Tutkimusaluetta. Suunnitellun rakennustontin sisäänkäynti sekä autotallipaikka, etualalla Kurt Backman kaivaa koekuoppaa numero 9, kuvattu Aittomäentien reunasta, etelästä.
- 125395 Aittomäentie, vasemmalla liittymä tontille 8:84, oikealla auton kohdalla ja siitä eteenpäin Nikon tontti, samalla puolella tietä näkyy entinen Raukon tontti, nykyisin Seppo Mäen omistuksessa, kuvattu koillisesta.
- 125396 Teiden kulmassa tontti Storm, Rn:o 8:15. Oikealla Aittomäentie ja oikealla näkyvässä tilan 8:84 rakennus. Vasemmalla, sähkötolpan luona röykkiö, keskellä edellä mainittua tonttia, myös oikeanpuoleisen sähköpylvään luona röykkiö, joka osin tontilla Rn:o 8:15 ja osin tontilla Rn:o 8:84, kuvattu koillisesta.

Dialuettelo

- 50290 Aittomäentie, vasemmalla liittymä tontille 8:84, oikealla auton kohdalla ja siitä eteenpäin Nikon tontti, samalla puolella tietä näkyy entinen Raukon tontti, nykyisin Seppo Mäen omistuksessa, kuvattu koillisesta.
- 50291 Tutkimusaluetta. Suunnitellun rakennustontin sisäänkäynti sekä autotallipaikka, etualalla koekuoppa numero 9, kuvattu Aittomäentien reunasta, etelästä.
- 50292 Nikon rakennustonttia, taustalla entinen Raukon talo, nykyisin Seppo Mäen omistuksessa, kuvattu tontin itäkulmasta, suunnitellun autotallin kohdalta, etualalla koekuoppa 8.
- 50293 Nikon rakennustonttia, taustalla rakennus tontilla 8:84, kuvattu luoteesta, röykkiöltä 71.
- 50294 Teiden kulmassa tontti Storm, Rn:o 8:15. Oikealla Aittomäentie ja oikealla näkyvässä tilan 8:84 rakennus. Vasemmalla, sähkötolpan luona röykkiö, keskellä edellä mainittua tonttia, myös oikeanpuoleisen sähköpylvään luona röykkiö, joka osin tontilla Rn:o 8:15 ja osin tontilla Rn:o 8:84, kuvattu koillisesta.
- 50295 Tutkimusaluetta, taustalla Pajunperkiönmäkeä, röykkiön takana Seppo Mäen tonttia. Tasatulla piha-alueella ollut röykkiö/röykkiöitä, vajarakennuksen päädyssä röykkiö, kuvattu röykkiöltä 71, pohjoiskoillisesta.
- 50296 Röykkiön 71 luoteispäädyssä olevaan tuulenkaatoon tehty koekuoppa nro 12, kuvattu pohjoisesta.
- 50297 Kaivaustyöryhmä, vas: Hanna Suisto, Kurt Backlund, Esa Hertell, Simo Voutilainen, piirtäjä Teija Nurminen sekä tutkimusavustaja Anu Lempiäinen.

VÄHÄKYRÖ TERVAJOEN RÖYKKIÖALUE (Aitonäki)
Taini Karkkunen 2002

9

F. 125388-90 Panoraamakuva tutkimusalueelta, Mika Nikon rakemushankealueelle, kuvattu röykkiöltä 71, lännestä

VÄHÄKYRÖ TERVAJOEN RÖYKKIÖALUE (Aittomäki)
Paini Kankkunen 2002

F. 125391-93 Panoraama kuva tutkimusalueelle, taustalla Seppo Mäen talo, kuvattu idästä.

F. 125394

Tutkimusaluetta. Suunnitellun rakennustontin sisäänkäynti sekä autotallipaikka, etualalla Kurt Backman kaivaa koekuoppaa numero 9, kuvattu Aittomäentien reunasta, etelästä

VÄHÄKYRÖ TERVAJOEN RÖYKKIÖALUE (Aittomäki)

Päivi Kankkunen 2002

F. 125377

Tutkimusaluetta,
taustalla Pajunperkiön
mäkeä, röykkiön 72
takana Seppo Mäen
koti, kivilukko,
kuattu kaakosta

F. 125376

Röykkiön 71 luteis-
päädyssä olevan tulen-
kaaton tehty kokousoja
no 12, kuattu
pohjoisesta

F. 125378

Röykkiön 71 luteis-
pään tulenkaaton
tehty kokousoja 12
kuattu pohjoisesta

VÄHÄKYRÖ TERVAJOEN RÖYKKIÖALUE (Aittomäki)

Päivi Kankkunen 2002

F. 125395

Aittomäentie, vas. liittymä
tontille 8:84, oikealla auton
kohdalla ja siitä eteenpäin
Nikan tontti; samalla puolella
tietä näkyy entinen Pankin
tontti; nykyisin Seppo Mäen
omistuksessa,
kuvattu koilliseen

F. 125396

Teiden kulmassa tontti Storm
Rn:o 8:15. oikealla Aittomäen-
tie ja oikealla näkyvissä tilan
8:84 rakennus. Vasemmalla,
sähkötolpan launa röykkiö,
oikean sähkötolpan launa myös
röykkiö, joka osin tontilla
Rn:o 8:15 ja osin tontilla
Rn:o 8:84, kuvattu koilliseen

F. 125386

Kaivaustyöryhmä, vas:
Hanna Suisto
Kurt Backlund
Esa Hentell
Simo Vuotilainen
Teija Nurminen, puistaja
Anu Lempiäinen, tukkimusav.

VÄHÄKYRÖ AITTOMÄKI

P. Kankkunen 2002

YLEISKARTTA

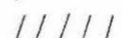

mk 1:1000

50 m

Piirt. H. Suisto, S. Voutilainen ja T. Nurminen
digit. T. Nurminen

Pohjakarttana kunnan kaavoituksen pohjakartta

Röykkiöiden numerot Reijo Taittosen Vähäkyrön esihistoriasta (1999)

	Irtolohkare
	Rajapyykki
	Autonrenkaita
	Kaatopaikkajätettä
	Peitetty röykkiö/röykkiöitä ?
	Hiekanottokuoppa

